

Ref. nr.: 40

Saksnr.: 2005/07875

Dato: 25. november 2005

DELVIS IKRAFTTREDELSE AV FINNMARKSLOVEN – OVER- GANGSBESTEMMELSER OM FINNMARKSEIENDOMMEN

1. Innledning

Etter lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) skal Statskog SFs grunnarealer i Finnmark overtas av det nye, selvstendige rettssubjektet Finnmarkseiendommen. Finnmarkseiendommen skal ledes av et styre med seks medlemmer, tre valgt av Sametinget og tre valgt av Finnmark fylkesting. En kontrollkomité med tre medlemmer skal føre tilsyn med styrets virksomhet. Sametinget, Finnmark fylkesting og Kongen oppnevner et medlem hver. Videre skal det opprettes en kommisjon som skal kartlegge eksisterende rettigheter, og en særdomstol som skal avgjøre tvister i den forbindelse.

På departementsnivå er ansvaret for forberedelsen av lovens ikrafttredelse hovedsakelig fordelt slik at Kommunal- og regionaldepartementet (fra 1. januar 2006 Arbeids- og inkluderingsdepartementet) har hovedansvaret med hensyn til Finnmarkseiendommen, mens Justisdepartementet har ansvaret for kommisjonen og særdomstolen og for loven som sådan. Departementene tar sikte på at Finnmarkseiendommen skal overta grunnarealene og forvaltningen av dem i løpet av annet kvartal 2006. Det nærmere tidspunktet vil bli fastsatt i en senere resolusjon om ikrafttredelse av loven kapittel 2 Finnmarkseiendommen. Kommisjonen skal være operativ fra 1. januar 2007 og særdomstolen kort tid etter.

Finnmarkseiendommen vil ha behov for en viss tid til å forberede seg på å overta grunnarealene og forvaltningen av dem. For denne perioden er det behov for overgangsbestemmelser som gir Finnmarkseiendommen adgang til å foreta de disposisjoner som er nødvendige for å sikre at overtakelsen gjennomføres på en god måte.

I resolusjonen her fastsettes det derfor for det første at finnmarksloven § 49 åttende ledd, som gir hjemmel for å fastsette nærmere overgangsregler, trer i kraft straks. Av praktiske grunner settes syvende ledd i kraft samtidig. For det annet gis det overgangsbestemmelser. Ytterligere overgangsbestemmelser vil kunne inntas i den senere resolusjonen om ikrafttredelse av loven kapittel 2. Isolert sett har ikke resolusjonen her vesentlige økonomiske konsekvenser.

Resolusjonen er utarbeidet i samråd med Kommunal- og regionaldepartementet. Et utkast har vært forelagt Sametinget og Finnmark fylkesting, samt for Finansdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Miljøverndepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.

2. Ikrafttredelsen av finnmarksloven § 49 syvende og åttende ledd

De viktigste overgangsspørsmålene er løst i finnmarksloven § 49 første til sjette ledd. To forhold nevnes her: Idet loven kapittel 2 om Finnmarkseiendommen trer i kraft, blir Finnmarkseiendommen eier av Statskog SFs grunnarealer i Finnmark, jf. første ledd. De ansatte i Statskog i Finnmark anses fra samme tidspunkt som ansatt i Finnmarkseiendommen, eller i Statens naturoppsyn dersom de er knyttet til Statskogs fjelltjeneste, med mindre de har erklært at de ikke ønsker det, jf. § 49 fjerde og sjette ledd.

§ 49 åttende ledd gir Kongen en generell adgang til å fastsette nærmere overgangsregler. I Ot.prp. nr. 53 (2002-2003) Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke er det forutsatt at bestemmelsen bl.a. skal benyttes til å gi bestemmelser ”om styrets kompetanse og Finnmarkseiendommens forvaltning for øvrig i overgangsfasen frem til ikrafttredelsestidspunktet for kapittel 2, det vil si tidspunktet for Finnmarkseiendommens overtakelse av eiendommene”, jf. proposisjonen side 140.

§ 49 syvende ledd åpner bl.a. for at Kongen kan fastsette at ”andre eidelere enn fast eiendom ... skal overføres fra Statskog SF til Finnmarkseiendommen og Statens naturoppsyn”. I resolusjonen her treffes det ikke slike avgjørelser. Bestemmelsen kan imidlertid like godt settes i kraft samtidig med åttende ledd slik at denne typen avgjørelser ved behov kan fastsettes på et senere tidspunkt uten ny ikrafttredelsesbestemmelse.

3. Merknader til overgangsbestemmelser til finnmarksloven om Finnmarkseiendommen

Til § 1 Etableringen av Finnmarkseiendommens styre:

Bestemmelsen setter en frist for når Finnmarkseiendommens styre skal være valgt. Oversittelse av fristen har imidlertid ingen annen konsekvens enn at Finnmarkseiendommen kommer senere i gang med å forberede overtakelsen av grunnarealene og forvaltningen av dem. Innenfor en grense på fire år regnet fra den dagen valget finner sted, bestemmer Sametinget og Finnmark fylkesting selv for hvor lenge valget skal gjelde, jf. loven § 7 tredje ledd. Det er ikke nødvendig å foreta nytt valg når loven kapittel 2 trer i kraft og Finnmarkseiendommen overtar grunnarealene.

Etter den avtalte ansvarsfordelingen på departementsnivå vil det være Kommunal- og regionaldepartementet (Arbeids- og inkluderingsdepartementet dersom det skjer etter 1. januar 2006) som innkaller til det første styremøtet.

Til § 2 De ansattes styrerepresentasjon:

Finnmarksloven § 11 sikrer de ansatte representasjon i Finnmarkseiendommens styre med tale- og forslagsrett i saker som angår deres arbeidssituasjon eller rettsstilling. I overgangsperioden vil det først og fremst være de arbeidstakerne hos Statskog SF som har rett til ansettelse i Finnmarkseiendommen, som vil ha behov for å være representert i styret. Det fastsettes derfor at de har rett til det på den måten som loven § 11 bestemmer. Personer som Finnmarkseiendommen ansetter i overgangsperioden, vil ha rett til å delta i utvelgelsen av de ansattes styrerepresentant på lik linje med de ansatte hos Statskog. Det følger av finnmarksloven § 11, jf. overgangsbestemmelsene § 4 tredje ledd, men deres rett til styrerepresentasjon er for ordens skyld presisert i § 2.

Til § 3 Etableringen av Finnmarkseiendommens kontrollkomité:

Bestemmelsen angir når kontrollkomiteen skal være oppnevnt. Enkelte disposisjoner av styret må godkjennes av kontrollkomiteen. Oversittelse av fristen kan derfor medføre at slike disposisjoner blir forsinket.

Til § 4 Finnmarkseiendommens kompetanse m.m. i overgangsperioden:

Finnmarkseiendommen vil i overgangsperioden ha behov for å treffe en rekke beslutninger av høyst ulik karakter og å inngå bindende avtaler om forskjellige forhold som må være avklart før Finnmarkseiendommen overtar grunnarealene og forvaltningen av dem. Det kan bl.a. dreie seg om leie

eller kjøp av kontorlokaler, innkjøp av kontorutstyr, ansettelse av noe personale, avklaringer med de ansatte i Statskog SF om innpassingen i Finnmarkseiendommens organisasjon og avklaringer med Statskog om overtakelse av avtaler som Statskog har inngått vedrørende virksomheten i Finnmark, jf. loven § 49 tredje ledd. Av hensyn til de forskjellige brukerne av grunnarealene er det dessuten viktig at Finnmarkseiendommen har kompetanse til å inngå avtaler med sikte på å sikre kontinuitet i forvaltningen.

Med en mer presis angivelse av en begrenset kompetanse for Finnmarkseiendommen til å inngå avtaler om nærmere bestemte forhold i overgangsperioden, vil man lett kunne komme til å utelate forhold som det er viktig at Finnmarkseiendommen har kompetanse til å avklare med bindende virkning som ledd i forberedelsene til å overta grunnarealene og forvaltningen av dem. I § 4 første ledd første punktum er det derfor fastsatt at Finnmarkseiendommen har en generell kompetanse til å inngå avtaler med sikte på å forberede overtakelsen av grunnarealene og forvaltningen av dem eller med sikte på å sikre kontinuitet i forvaltningen.

Som vedtatt av foretaksmøtet i Statskog SF 21. juni 2005 forutsettes det at Statskogs forvaltning i overgangsperioden "utøves under hensyn til de formål den nye loven skal fremme", og at Statskog "bidrar til en smidig overgang". Selv om Statskog vil ha kompetanse til på egen hånd å inngå avtaler med tredjeparter om bruk av grunnarealer, kan det i denne perioden være aktuelt for Statskog og Finnmarkseiendommen å samarbeide om slike avtaler. På grunneiersiden må slike avtaler inngås av Statskog, og annet punktum åpner derfor for at Finnmarkseiendommen slutter seg til en slik avtale selv om den går ut over å forberede overtakelsen eller sikre kontinuitet i forvaltningen.

For ordens skyld er det i overgangsbestemmelsene § 4 annet ledd uttrykkelig fastsatt at avtaler som Finnmarkseiendommen har inngått i overgangsperioden, er bindende også etter ikrafttreddelsen av loven kapittel 2 og overtakelsen av grunnarealene. Det samme gjelder avtaler som Statskog har inngått og som Finnmarkseiendommen har sluttet seg til.

Med unntak for den noe begrensede avtalekompetansen etter § 4 første ledd gjelder finnmarksloven kapittel 2 tilsvarende i overgangsperioden, jf. tredje ledd. Om hvordan enkelte av bestemmelsene i kapittel 2 vil slå ut i overgangsperioden, bemerkes kort følgende:

Også i overgangsperioden vil Finnmarkseiendommen være et eget rettssubjekt, jf. § 6. Forberedelsene til overtakelsen skal skje med det for øyet at grunnen og naturressursene skal forvaltes i samsvar med lovens formål og reglene i loven for øvrig.

§§ 7 og 8 om valg og avsetting av styremedlemmer m.m. gjelder også i overgangsperioden. Sametinget og Finnmark fylkesting kan derfor også i denne perioden avsette styremedlemmer og foreta nytt valg, jf. § 7 fjerde ledd.

Etter § 9 første ledd skal styret bl.a. sørge for en forsvarlig organisering av virksomheten og i nødvendig utstrekning fastsette planer, budsjett, retningslinjer og instruksjer. I overgangsperioden vil en viktig oppgave for styret være å forberede planer m.v. slik at det nødvendige styringsverktøyet foreligger ved overtakelsen. Bestemmelsene i annet til fjerde ledd om styrets arbeidsmåte gjelder også i overgangsperioden. Bestemmelsen i femte ledd om årsberetning må på grunn av sammenhengen med regnskaps- og revisjonsreglene forstås slik at den første årsberetningen også skal omfatte overgangsperioden.

Særreglene i § 10 for saker om endret bruk av utmark m.m. vil i utgangspunktet også komme til anvendelse for Finnmarkseiendommens disposisjoner i overgangsperioden. Inntil Sametingets retningslinjer vedrørende endret bruk av utmark foreligger, vil imidlertid ikke de særlige avstemningsreglene i annet til tredje ledd komme til anvendelse. Plikten etter første ledd til å vurdere samiske hensyn i saker om endret bruk av utmark må forstås som en plikt til å foreta en selvstendig vurdering av samiske hensyn inntil retningslinjene foreligger.

Om de ansattes styrerepresentasjon, jf. § 11, vises det til § 2 i overgangsbestemmelsene.

Også i overgangsperioden skal det føres regnskap i samsvar med regnskapsloven, og regnskapet skal revideres av en statsautorisert revisor, jf. § 13. Om registreringen i Foretaksregisteret bestemmer § 49 femte ledd annet punktum at styret skal sørge for slik registrering innen seks måneder etter "ikrafttredelsen", det vil si etter ikrafttredelsen av loven kapittel 2 og overtakelsen av grunnarealene.

Utdeling av overskudd, jf. § 15, vil det ikke være rom for fordi Finnmarkseiendommen i overgangsperioden ikke vil ha et likviditetsoverskudd fratrukket gjeld som overstiger det som trengs for å sikre driften.

Bestemmelsene i § 16 om kontrollkomiteen og hvilke disposisjoner den skal godkjenne m.v. vil også gjelde i overgangsperioden.

Til § 5 Tillatelse til utnyttelse av fornybare ressurser og gullvasking:

Tillatelse til jakt og fiske og andre former for utnyttelse av fornybare ressurser gis for kortere eller lengre perioder. Utgangspunktet vil være at Finnmarkseiendommen er bundet av de tillatelsene som Statskog SF har gitt. På den ene side bør det imidlertid stilles opp en grense for hvor langt inn i fremtiden Statskog kan binde Finnmarkseiendommen. På den annen side tilsier hensynet til brukerne at Statskog må kunne forberede og utstede tillatelse for neste årssesong på vanlig måte. Dersom f.eks. tillatelsene for en type jakt normalt løper fra 1. april til 31. mars året etter, bør Statskog våren 2006 kunne utstede tillatelse for hele sesongen 1. april 2006 til 31. mars 2007. I § 5 første ledd fastsettes det derfor at Statskog i perioden mellom 1. januar 2006 og Finnmarkseiendommens overtakelse av forvaltningen kan utstede tillatelse for inntil én årssesong. Økonomiske forhold knyttet til tillatelsene vil bli vurdert i forbindelse med resolusjonen om ikrafttredelse av loven kapittel 2.

Tillatelse til gullvasking gis i dag av Bergvesenet, jf. bergverksloven § 1 annet ledd. Når Finnmarkseiendommen overtar grunnarealene, vil det være Finnmarkseiendommen som utsteder slike tillatelse. En praktisk overgangsordning vil være at Bergvesenet frem til Finnmarkseiendommen overtar i annet kvartal 2006, kan gi tillatelse også med virkning for resten av 2006, jf. overgangsbestemmelsene § 5 annet ledd.

Justisdepartementet

t i l r å r :

1. Lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) § 49 syvende og åttende ledd trer i kraft straks.
2. Overgangsbestemmelser til finnmarksloven om Finnmarkseiendommen vedtas i samsvar med et vedlagt forslag.

Overgangsbestemmelser til finnmarksloven om Finnmarkseiendommen

Fastsatt ved kongelig resolusjon 25. november 2005
i medhold av finnmarksloven § 49 åttende ledd.
Fremmet av Justis- og politidepartementet.

§ 1 Etableringen av Finnmarkseiendommens styre

Innen utgangen av 2005 velger Sametinget og Finnmark fylkesting styremedlemmer med varamedlemmer til Finnmarkseiendommens styre i samsvar med finnmarksloven §§ 7 og 8. Utfallet av valget meldes til Kommunal- og regionaldepartementet.

Når departementet har mottatt melding om at valgene er foretatt, innkaller det til det første styremøtet, jf. loven § 49 femte ledd.

§ 2 De ansattes styrerepresentasjon

Frem til finnmarksloven kapittel 2 trer i kraft, har ansatte i Statskog SF som etter loven § 49 fjerde ledd har krav på ansettelse i Finnmarkseiendommen, samt personer som Finnmarkseiendommen har ansatt, rett til å være representert i Finnmarkseiendommens styremøter på den måten og i de tilfeller som er fastsatt i loven § 11.

§ 3 Etableringen av Finnmarkseiendommens kontrollkomité

Innen utgangen av 2005 oppnevner Sametinget, Finnmark fylkesting og Kongen medlemmer og varamedlemmer til kontrollkomiteen i samsvar med finnmarksloven § 16 første ledd.

§ 4 Finnmarkseiendommens kompetanse m.m. i overgangsperioden

Frem til finnmarksloven kapittel 2 trer i kraft, har Finnmarkseiendommen adgang til å inngå avtaler med sikte på å forberede overtakelsen av grunnarealene og forvaltningen av dem fra Statskog SF eller med sikte på å sikre kontinuitet i forvaltningen. Finnmarkseiendommen kan dessuten slutte seg til avtaler Statskog SF inngår i denne perioden.

Avtaler som Finnmarkseiendommen inngår eller slutter seg til frem til loven kapittel 2 trer i kraft, er bindende for Finnmarkseiendommen også etter ikrafttreddelsen.

For øvrig gjelder finnmarksloven kapittel 2 tilsvarende.

§ 5 Tillatelser til utnyttelse av fornybare ressurser og gullvasking

Etter 1. januar 2006 kan Statskog SF bare gi tillatelser til utnyttelse av fornybare ressurser med gyldighet for inntil én årssesong med mindre Finnmarkseiendommen samtykker.

Inntil finnmarksloven kapittel 2 trer i kraft, kan Bergvesenet gi tillatelser for 2006 til gullvasking på Statskog SFs grunn i Finnmark.

§ 6 Ikrafttredelse

Overgangsbestemmelsene her trer i kraft straks.